

Mjellhovda-Møneåsen

*

Referanse:

Klepssland J. T. 2020. Naturverdier for lokalitet Mjellhovda-Møneåsen, registrert i forbindelse med prosjekt Frivilligvern 2019. NaRIN faktaark. BioFokus. (Weblink til alle bildene fra lokaliteten: <https://biofokus.no/narin/?nid=7746>)

Referansedata

Fylke: Buskerud
Kommune: Nes
H.o.h.: 800-1010 moh
Areal: 3927 daa

Prosjektilhørighet: Frivilligvern 2019
Inventør: JKL
Vegetasjonsone: nordboreal 100% (3930 daa)
Vegetasjonseksjon: OC-Overgangsseksjon

Sammendrag

BioFokus har foretatt en naturfaglig vurdering av "Mjellhovda-Møneåsen" på oppdrag for Miljødirektoratet, Fylkesmannen og grunneiere.

En mindre del av undersøkelsesområdet er funnet verneverdig (3927 dekar mot 12038 dekar tilbudt), og gjelder området omkring Mjellhovda. Gjenstående areal med gammelskog i nordvest (Møneåsen-Fiskebekken med omegn) er isolert fra Mjellhovda-området av driftsvei og hogstingrep, og er i seg selv ikke funnet å ha tilstrekkelig store naturverdier over tilstrekkelig stort areal til å kvalifisere som verneverdig etter skogvernmetodikken. Likevel er de bedre delene av dette arealet stiplede som et alternativt supplement til Mjellhovda.

Kun ett kjerneområde er avgrenset, kartlagt som gammel granskog (B-verdi). Fra før er det avgrenset 13 MiS-figurer innenfor undersøkelsesområdet.

Fattige vegetasjonstyper dominerer, men intermediær-rike utforminger opptrer også frekvent, spesielt tilknyttet bekkedrag og myrkanter nordøst for Mjellhovda. Fastmarksskogen veksler stort sett mellom blåbær-, bærlyng- og lyngskog. Tresjiktet består av omtrent like deler gran, bjørk og furu. Andre treslag er nesten fraværende.

Skogen innenfor verneverdig areal består av eldre naturskog/ gammelskog. Skogalder og struktur varierer likevel noe grunnet ulik påvirkningsgrad fra gammelt av, og varierende bonitet. Praktisk talt hele arealet har vært hardt uthogd for ca. 100 år siden (eller mer), og trolig også noe påvirket senere. Forekomsten av biologisk gammel gran (over 200 år) er relativt god, og de eldste er omkring 300 år. Død ved opptrer derimot kun relativt sparsomt for gran, og nesten ikke for furu.

Totalt er det påvist 13 rødlistearter innenfor verneverdig areal (i hht. rødlista 2015). Enkelte rødlistearter typisk for høytliggende barskog opptrer ganske rikelig, slik som gubbeskjegg (NT) og granseterlav (NT). Verd å fremheve er den relativt gode forekomsten av trollsotbeger (VU).

Områdets største naturverdier er knyttet til størrelsen (relativt stort sammenhengende areal gammelskog), og til den samlet sett relativt gode forekomsten av biologisk gammel gran. Det som trekker helhetsvurderingen ned er fremst dets høye beliggenhet, og at området er såpass hardt utnyttet fra gammelt av. Området vurderes derfor som "kun" lokalt verneverdig, men i øvre sjikt av dette intervallet (*).

Området vil ikke, eller i liten grad, kunne bidra til inndekking av mangler i skogvernet.

Feltarbeid

Området er undersøkt av Jon T. Klepssland (BioFokus) i september 2019. Tilbudsarealet anses godt nok undersøkt for å kunne presentere en nær optimal avgrensning av verneverdig areal innenfor de gitte arbeidsgrensene, og for å kunne foreta en rimelig sikker verddivurdering av området i henhold til gjeldene metodikk. Dette blant annet med støtte i høyoppløselige ortofoto og økonomisk kartverk.

Tidspunkt og værrets betydning

Været var bra, og årstiden for feltarbeidet var gunstig med hensyn til kartlegging av alle ettersøkte organismegrupper (karplanter, moser, lav og jord- og vedboende sopp).

Utvelgelse og undersøkelsesområde

"Mjellhovda-Møneåsen" er tilbudt gjennom ordningen med frivillig vern. BioFokus har foretatt en naturfaglig registrering og verddivurdering av området på oppdrag for Miljødirektoratet, og i regi av Fylkesmannen og grunneierne.

Tidligere undersøkelser

Det forelå ingen naturtypelokaliteter i Naturbase innenfor undersøkelsesområdet pr. des. 2019. Søk i Artskart gav funn av noen rødlistete gammelskogsarter (lav) fra området Mjellhovda-Langevatn. Ifølge Kilden (Nibio 2019) er det tidligere kartlagt 13 MiS-figurer (7 som "liggende død ved", 5 som "gamle trær", og én som "rik bakkevegetasjon") innenfor U-området. Seks av disse faller innenfor det som her er avgrenset som verneverdig areal (tre som "liggende død ved" og tre som "gamle trær").

Beliggenhet

Området ligger øst for Nesbyen, mellom Todøla og Vardefjell i Nes kommune.

Naturgrunnlag

Topografi

Verneverdig areal omfatter et høytliggende myr- og barskogs-område. Nesten hele arealet ligger innenfor grensene for vernskog (Nibio 2019). Terrengnet er moderat variert med åsrygger, koller, bekkedaler, skogslie og slake myr-områder. Alle eksposisjonsretninger er rimelig godt representert.

Geologi

Berggrunnen består av amfibolitt, biotittgneis og kvartsitt. De mørke bergartene opptrer i en sone øst og nordøst for Mjellhovda. Tynt morene-dekt mark dominerer verneverdig areal, og ellers veksler grunnlendt mark med torvdekt mark.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Fattige vegetasjonstyper dominerer, men intermediær-rike utforminger opptrer også frekvent, spesielt tilknyttet bekkedrag og myrkanter nordøst for Mjellhovda. Fastmarksskogen veksler stort sett mellom blåbær-, bærlyng- og lyngskog. På rabbene opptrer også noe lavskog. Svake lågurt-utforminger opptrer sparsomt, men noe mer frekvent i nordøst. Den opptrer da typisk i mosaikk med (eller helst som overgang mot) intermediære til litt kalkrike myrkanter. Mer sparsomt forekommer (typisk bjørkedominert) intermediær-rik myr- og sumpskogsmark. Rikest vegetasjon er observert langs bekkedragene som leder ned mot myra vest for Dypilen. Der inngår bl.a. dvergjamne, fjellistel, grønnkurle, gulsildre, marikåpe coll., mjødukt, skogstorkenebb, tyrihjel, skogrørkvein og gråvier-arter. Nede på myra, langs bekkedraget, forekommer bl.a. bukkeblad, fjellfrøstjerne, svartopp, gulstarr, kornstarr, særbustarr, tranestarr, svelttull og rødmakkrose. Myrene er ellers stort sett fattige til svakt intermediære. Myrfiltmose og trådstarr indikerer sistnevnte forhold. Fattige nedbørsmyrer (ofte tuemyrer) er også utbredt.

Med hensyn til treslag så er det omtrent like store mengder gran, bjørk og furu i området, muligens med noe overvekt av gran. Andre treslag er nesten fraværende, men det er innslag av (småvokst) osp, rogn og selje i sørøst-skrenten av lemyrhovda.

Skogstruktur og påvirkning

Skogen innenfor verneverdig areal består av eldre naturskog/ gammelskog. Skogalder og struktur varierer likevel noe grunnet ulik påvirkningsgrad fra gammelt av, og varierende bonitet. Praktisk talt hele arealet har vært hardt uthogd for ca. 100 år siden (eller mer), og trolig også noe påvirket senere. Kjerneområdet skiller seg positivt ut i så måte, men også der er det spor etter hogst. Gjennomgående for hele området er sparsom forekomst av dødvedelement. Grove granlæger ("gulrøtter") forekommer bare noen få spredte steder, og dødvedkontinuiteten for gran er generelt svak. Bare helt lokalt er den moderat god. Forekomsten av biologisk gammel gran (over 200 år) er betraktelig bedre, men også dette kontinuitetselementet mangler over store areal. De eldste grantrærne i området er (anslagsvis) omkring 300 år. Ett eneste grantre (med øksespor og brannlyre) på ca. 400 år ble også observert. Når det gjelder furu er situasjonen dårligere. Biologisk gammel furu (over 250 år) forekommer praktisk talt ikke, og grove gamle læger er fraværende. Noen få (tynne) kelo-gadd finnes i kanten av enkelte myrer, men aldri rikelig. Brann-stubber opptrer kun svært sparsomt.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjernelokalitetene i området Mjellhovda-Møneåsen. Nummereringen referer til inntegninger vist på kartet.

1 lemyrhovda

Naturtype: Gammel granskog - Gammel høyereleggende granskog
BMVERDI: B

Areal: 92,5daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Jon T. Klepsland (BioFokus 2019) i forbindelse med ordningen "Frivillig vern" på oppdrag for Miljødirektoratet og Fylkesmannen. Metodikk for avgrensning og verdurdering følger DN-håndbok 13, men tilpasset nyere faktaark utarbeidet i 2014. For beskrivelse av vegetasjon er NINA temahefte 12 og NiN 2.0 lagt til grunn. Under feltarbeidet er det fokusert på dokumentasjon av rødlistete- og andre signalarter innen organismegruppene karplanter, moser, lav og sopp. Rødlistekategorier følger 2015-utgaven for arter og 2018-utgaven for naturtyper. Status for fremmede arter følger Fremmedartslista 2018.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger ved lemyrhovda, nord for Mjellhovda, i Nes kommune. Avgrensingen omfatter gammel, relativt kompakt, granskog. Lokaliteten er (diffust) avgrenset mot mer ordinær granskog (yngre og/eller skrinne), og myr. Lengst sør mot hogstflate. Berggrunnen består av amfibolitt/ hornblendegneis (NGU 2019).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten består av den prioriterte naturtypen; 1) gammel granskog (deltype "gammel høyereleggende granskog"). Lokaliteten inkluderer en MiS-figur (kartlagt som liggende død ved) (Nibio 2019).

Tresjiktet er dominert av gran. Ellers inngår bjørk. Blåbærskog er dominerende vegetasjonstype. Litt svak lågurtskog finnes. Feltsjiktet er dominert av blåbær, krekling, tyttebær, fugletelg og smyle. Ellers inngår bl.a. linnea og skogstjerne.

Bruk, tilstand og påvirkning: Skogen er relativt gammel, flersjiktet og fleraldret, med preg av "urskog". Dominerende tre-alder ligger på ca. 150-220 år, og de eldste grantrærne er trolig over 300 år. Dødvedelementer forekommer spredt, og inkluderer flere grove læger av seinvokste trær. Dødvedkontinuiteten er likevel ikke spesielt god, og gamle stubber etter gjennomhogst (for anslagsvis ca. 80-100 år siden)

opptrer frekvent.

Artsmangfold: Flere gammelskogsarter tilknyttet gran er påvist, men relativt få tilknyttet død ved. Potensialet for kontinuitetskrevede dødved-arter er noe svakt. Nevneverdige funn (rødlisterarter/signalarter): harekjuke (NT), svartsonekjuke (NT), granstokkjuke, rødflekkvokssopp, trollsotbeger (VU), sukkernål (NT), vortenål, granseterlav (NT), gubbeskjegg (NT), sprikeskjegg (NT), Ochrolechia alboflavescens.

Fremmede arter: Ingen påvist, og trolig ingen tilstede.

Del av helhetlig landskap: Ikke vurdert.

Verdivurdering: Lokaliteten oppnår middels vekt på minst to parametere i faktaarket, inkludert artsamangfold. Etter metodikken gir dette B-verdi.

Skjøtsel og hensyn: Det beste for å ivareta og utvikle naturverdiene er fri utvikling uten inngrep. Et svakt-moderat beitetrykk fra husdyr har ingen negativ effekt.

Artsmangfold

Et knippe moderat krevede gammelskogsarter er påvist, hovedsakelig tilknyttet gran, og da spesielt gammel (levende) gran. Totalt er det påvist 13(-14) rødlisterarter innenfor verneverdig areal (i hht. rødlista 2015). Enkelte rødlisterarter typisk for høytliggende barskog opptrer ganske rikelig, slik som gubbeskjegg (NT) og granseterlav (NT). Verdt å fremheve er den relativt gode forekomsten av trollsotbeger (VU). Andre påviste signal- og rødlisterarter opptrer forholdsvis sparsomt, spesielt dem tilknyttet furu. Potensialet for mer krevede arter enn de som er påvist vurderes som lavt. Ellers ble det gjort flere observasjoner av lavskrike og storfugl under beifaringen.

*Tabell: Artsfunn i Mjellhovda-Møneåsen. Kolonnen **Totalt antall av art** summerer opp antall funn innenfor området. 1 betyr enten at artsfunnet ikke er tallfestet og er én lokalitet, der begreper som mye, en del, sparsomt, spredt o.l. er brukt, eller at det faktisk er ett individ. Det store tallet i kolonnen **Funnet i kjerneområde** henviser til hvilke kjerneområder arten er funnet. Det lille tallet angir hvor mange funn som er gjort i hvert kjerneområde. Små tall uten kjerneområdenummer angir funn utenfor kjerneområder.*

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødlisterstatus	Totalt antall av art	Funnet i kjerneområde (nr)
Karpplanter	Carex adelostoma	tranestarr		1	1
	Coeloglossum viride	grønnkurle		1	1
Lav	Alectoria sarmentosa	gubbeskjegg	NT	2	1 1
	Bryoria bicolor	kort trollskjegg	NT	1	1
	Bryoria nadvornikiana	sprikeskjegg	NT	2	1 1
	Calicium denigratum	blanknål	NT	1	1
	Chaenotheca chlorella	vortenål		1	1
	Chaenotheca subroscida	sukkernål	NT	2	1 1
	Cladonia parasitica	furuskjell	NT	1	1
	Cyphelium inquinans	gråsootbeger	VU	1	1
	Cyphelium karelicum	trollsotbeger	VU	2	1 1
	Evernia mesomorpha	gryntjafs	NT	1	1
	Hertelidea botryosa	druelav		1	1
	Hypogymnia bitteri	granseterlav	NT	2	1 1
Sopper	Lobaria scrobiculata	skrubbenever		1	1
	Ochrolechia alboflavescens			1	1
	Ramboldia elabens			1	1
	Chaetodermella luna	furuplett	NT	1	1
	Hygrophorus erubescens	rødflekkvokssopp		1	1
Onnia leporina	harekjuke	NT	1	1	
Phellinus chrysoloma	granstokkjuke		1	1	
Phellinus nigrolimitatus	svartsonekjuke	NT	1	1	
Phlebia centrifuga	rynkeskinn	NT	1	1	

Avgrensning og arrondering

En mindre del av undersøkelsesområdet er funnet verneverdig (3927 dekar mot 12038 dekar tilbudt). Naturgrunlaget og brutto forekomst av gammelskog er omtrent det samme innenfor og utenfor verneverdig areal, men det er i snitt mer impediment, og høyere påvirkningsgrad i produktive parti, i de deler av U-området som er ekskludert. Nærmere bestemt er yttergrensene for verneverdig areal i stor grad trukket mot ganske nylig gjennomhogd skog mot både sør, vest og øst. Gjenstående areal med gammelskog i nordvest (Møneåsen-Fiskebekken med omegn) er isolert fra Mjellhovda-området av driftsvei og hogstingrep, og er i seg selv ikke funnet å ha tilstrekkelig store naturverdier over tilstrekkelig stort areal til

å kvalifisere som verneverdig etter skogvernmetodikken. Mye av dette arealet består av myr og svært skrinne skogsmark/impediment. Omkring selve Møneåsen er det større parti med noe mer produktiv granskog, men den er overveiende svakt aldersspredd, ikke spesielt gammel, fattig på død ved og uten dødvedkontinuitet. Deler av den skrinne furuskogen er relativt gammel med brukbart innslag av biologisk gammel furu. Alternativt kan man jo verne deler av dette området også (skissert med stiplet linje).

Verneverdig areal vurderes å være moderat velarrondert (både i forhold til terreng/ topografi og naturverdier/ inngrep). Eneste sted med et åpenbart utvidelsespotensial er i nordvest (nord for Fjellsettjern) hvor relativt gammel granskog fortsetter ut forbi grensene for U-området. Utvidelsespotensialet er ikke stort, men kunne medført bedret arrondering.

Vurdering og verdisseting

Verneverdig areal scorer middels høyt på flere av verdiparameterne, og høyt på "urørthet". Området scorer imidlertid lavt på treslagsfordeling, dødvedkontinuitet, dødvedmengde og rikhet.

Områdets største naturverdier er knyttet til størrelsen (relativt stort sammenhengende areal gammelskog), og til den samlet sett relativt gode forekomsten av biologisk gammel gran. Det som trekker helhetsvurderingen ned er fremst dets høye beliggenhet, som er en viktig begrensende faktor m.t.p. utviklingspotensial og levested for mer enn et relativt lite antall gammelskogsarter. At området er såpass hardt utnyttet fra gammelt av, spesielt med hensyn til furuskogs-ressursene, trekker også vurderingen ned. Området vurderes derfor som "kun" lokalt verneverdig, men i øvre sjikt av dette intervallet (*).

Tabell: Kriterier og verdisseting for kjerneområder og totalt for Mjellhovda-Møneåsen. Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for for verdisseting i metodekapittelet.

Kjerneområde	Urørthet	Død ved mengde	Død ved kontin.	Gamle bærtrær	Gamle løvtrær	Gamle edelløvtrær	Treslagsfordeling	Topografisk variasjon	Vegetasjonsvariasjon	Rikhet	Arter	Størrelse	Arrondering	Samlet verdi
1 Ilemyrhovda	***	**	*	**	0	—	*	*	*	*	**	—	—	**
Samlet vurdering	***	*	*	**	*	—	*	**	*	*	**	**	**	*

Mangeloppfyllelse

I henhold til mal for vurdering av mangeloppfyllelse (fra 2018), som bygger på verne-evalueringen (Framstad m.fl. 2017): Middels mangeloppfyllelse på tema mangelnaturtyper, og ingen-lav på generelle mangler. Sammenstilt: ingen-lav mangeloppfyllelse.

Vurdering av mangeloppfyllelse for ulike vernemålsetninger for lokalitet Mjellhovda-Møneåsen.

Mangelnaturtyper: Middels mangeloppfyllelse

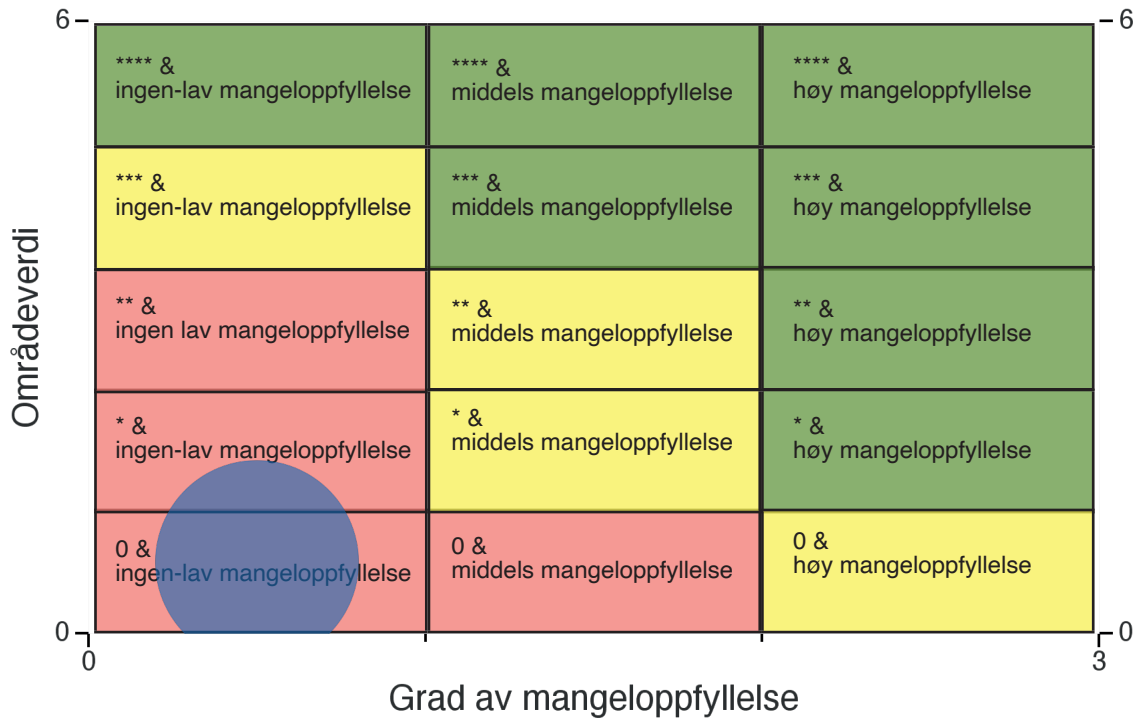
Generelle mangler (lavlandsskog, høybonitets skog og biologisk gammel skog): Ingen-lav mangeloppfyllelse

Restaurering- og utviklingspotensial: Ikke aktuell

Storområdekvaliteter: Ikke aktuell

Samlet mangeloppfyllelse: Ingen-lav mangeloppfyllelse

Figur: Blå sirkel angir området Mjellhovda-Møneåsen sin områdeverdi (loddrett akse) og grad av mangeloppgyllelse (vannrett akse). Fargene i figuren angir en faglig totalvurdering av områdets egnethet for vern. Figuren viser kartlagte naturverdier og mangler ved skogvernet i henhold til Framstad et al. 2017 i sammenheng. Typiske utslag kan være at områder som i dag har lav naturverdi, men som raskt kan utvikle egenskaper som dekker inn viktige mangler i skogvernet, bør vurderes som kandidat for vern hvis mulig. Tilsvarende kan områder som har middels og høy naturverdi, men få egenskaper som dekker inn viktige mangler i skogvernet, settes på vent fordi det da allerede er vernet mange slike områder i en regionen. Ligger den blå sirkelen helt eller delvis over grønne felter er det meget gode faglige grunner for å undersøke mulighetene for vern av området. Ligger den blå sirkelen over gule felter bør områdets egnethet vurderes nærmere. Ligger den blå sirkelen over røde felter bør vern ut fra naturfaglige grunner ikke vurderes."

Bilder fra området Mjellhovda-Møneåsen

Grov granlåg ved Ilemyrhovda. Foto: Jon T. Klepsland

Furudominert skog praktisk talt uten død ved i parti på V-siden av Mjellhovda. Foto: Jon T. Klepsland

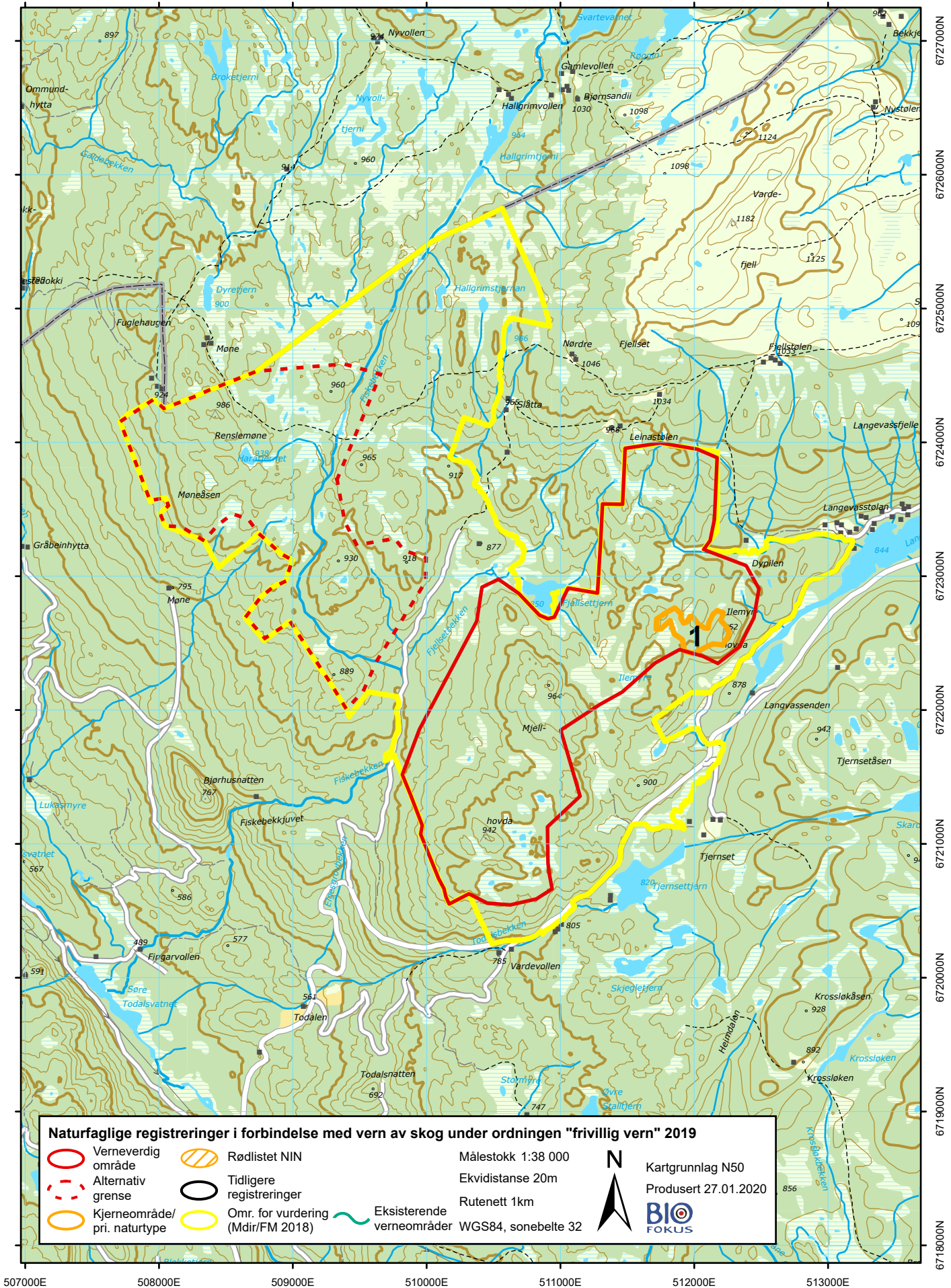
Utsyn mot nord fra høydedrag vest for Ilemyrhovda. Foto: Jon T. Klepsland

Eldre fjellnær granskog bak topp 942 sør for Mjellhovda. Foto: Jon T. Klepsland

Mjellhovda-Møneåsen (Nes, Buskerud).

Areal 3.927 daa, verdi *

Naturfaglige registreringer i forbindelse med vern av skog under ordningen "frivillig vern" 2019

	Verneverdig område		Rødlistet NIN	Målestokk 1:38 000	 Kartgrunnlag N50 Produsert 27.01.2020
	Alternativ grense		Tidligere registreringer	Ekvidistanse 20m	
	Kjerneområde/ pri. naturtype		Omr. for vurdering (Mdir/FM 2018)	Rutenett 1km	
			Eksisterende verneområder	WGS84, sonebelte 32	

507000E 508000E 509000E 510000E 511000E 512000E 513000E 6718000N 6719000N 6720000N 6721000N 6722000N 6723000N 6724000N 6725000N 6726000N 6727000N